

tisti politiki, ki trdijo, da je nemir nastal v državnem zboru radi tega, ker se je vpeljala peta volilna skupina. Ne poslanci iz te pete kurije so sovražni Slovanom in nasprotni jezikovni ravnopravnosti, temveč oni poslanci so zadrževali delovanje državnega zbora, ki zastopajo le majhno število nemškega prebivalstva, ker jih grozno boli, da nimajo več v rokah popolne nadoblasti čez Slovane. Če se toraj državni zbor razpusti in na podlagi zdajšnje krivične volilne postave izvoli nov državni zbor, bomo tam, kjer smo bili dosedaj. Upati pa je, da se razmere v državi zboljšajo le takrat, če se odstrani sedajšnji krivični red in se voli na podlagi splošne, direktne in tajne volilne postave.

Delavcev ni!

(Iz Savinjske doline).

Po mnogih krajih na Slovenskem je po leti na kmetih večna tožba, da se delavci ne morejo dobiti. Nedavno sem videl pri gospodarju, ki se je drugače držal še precej stare šege, lepo novo mlatilnico. Prašal sem ga: »Kako pa to, da ste tako mlatilnico kupili?« »E saj ni delavcev dobiti«, mi je odgovoril; »za-tó sem jo kupil, da se delo hitreje naprej spravi«. In na enak način, da delavcev ni dobiti, bi mi v Savinjski dolini še mnog gospodarji tudi okrog dobili mlatiče iz spodnjih krajev, zlasti iz kozjanskega okraja. Poleg dninarjev ni dobiti tudi hlapcev in dekel. Znan mi je kmet, ki ima večje posestvo, pa celo leto ni imel deklet, ker je ni mogel dobiti. To so žalostne razmere! Če bo šlo tako naprej, čez nekaj let na kmetih res več ne bo dobiti najpotrebnejših delavcev.

Ljudje pravijo: vedno več ljudstva je na svetu, a vedno manj delavcev. Kako je to?

To ima pač več vzrokov. Že stariši sami imajo to navado, da odredé otroke, če le morejo, za kako drugo delo, samo za delo na polju ne. In tudi otroci sami za delo na polju večkrat nimajo nobenega veselja. Se jim zdi pač »pregmajn« kmečko delo. Za-to se gredo mladi fantje učiti vsakovrstnih rokodelstev in obrtnije. Je že prav, da se gredo učiti, toda stariši bi morali malo bolj paziti na tó, h kakim mojstrom dajo svoje sinove v delo. Kolikokrat se najpridnejši fantje pri slabih mojstrih in v slabi tovaršiji pokvarijo! Izgubé vero, izgubé vse vzore in tudi veselje do dela. Slednji dan lahko srečamo na cestah polno takih izpridencev, ki hodijo od »postajališča« do »postajališča« ter pravijo, da

dela iščejo. A v resnici se jim delati ne ljubi, ker tam po sencah polegajo med tem, ko kmet nima delavcev.

Jednako je pri deklicah. Prej kot možno se gredo učiti šivanja, nekatere takoj po izpolnenih šolskih letih, nekatere malo pozneje. Druge hodijo delat v tovarne, tretje služijo v mestih. K vsemu temu jih vleče zlasti večji zaslužek, manjše trpljenje in »nobel« — življenje. Pač pleti in žeti na polju je »pregmajn«. Toda uboge revice, kolikokrat se strašno goljufajo! V tujini, zlasti v mestih zaupajo raznim navideznim prijateljem, se lepše oblačijo, zapravljajo denar ter se na duši in na telesu spridene vračajo nazaj v rojstveni kraj — v žalost in sramoto starišem in vsem sorodnikom. Kaj pomagajo velike plače, ko si pa redkokdaj kaj prihranijo! Zname so mi ženske, ki so po 20, 30 let bile v tujini ter so imele lepe službe, a poslednjič so prišle domov popolnoma propale in — občine so jih morale rediti. O ljube matere slovenske, pazite in zopet pazite, kam in h komu gredo služiti vaši otroci. Boljše je v domovju jesti ovsen kruh in nepokvarjen ostati, kakor pa v mestih imenitno, razkošno živeti in poštenje, največje hogaštvo, izgubiti.

Zlasti občutno pa je v današnjih časih za kmeta tó, da odrastli moški, zlasti fantje pri najboljši moči zapuščajo domovje ter gredo po svetu dela iskat. Nekateri gredo v Ameriko, drugi v rudokope na Vestfalsko. Kaj pa jih vleče proč od doma? Večji zaslužek in krajši delavni čas. Ni dolgo tega, kar sem govoril z fantom, ki mi je rekel, da pojde na Prusko v rudokop. Rekel sem mu, naj rajše ostane doma in gre služiti za hlapca. A on mi je odgovoril: premalo zaslužim. Res ljudje na tujem velikokrat mnogo zaslužijo, a pomisliti je treba tudi, kolike nevarnosti so združene z istim delom. Marsikomu pa vsi veliki zaslužki nič ne pomagajo, ker vse zapravi in zapije. In ko enkrat vse svoje moči izrabi, potem pa pride domov in občina redi me! Prašajte občine, če ni to gola resnica! Vsak človek, ki pošteno dela in varčno živi, si bo doma kaj prihranil ter nikoli ne bo stradal kruha. Kdor pa v tujini išče velikih zaslužkov, naj jih išče in tudi najde, a gleda naj, da enkrat ne bo domači občini v nadlego.

Nasledek tega, ker delavcev primanjkuje, je tá, da so zelo dragi. Plačila poslom in dninarjem so dandanes v mnogih krajih še enkrat tako visoka kot so bila pred 30. ali 40. leti. In to gre še vedno dalje. Zadovoljnosti pa je vendar v kljub visokim plačilom dandanes 3krat manj kot je je bilo pred 30 leti.

Ta selitev delavnih moči v tujino ima žalostne posledice tudi v verskem in narodnem oziru. V tujini navadno nimajo nobenega ali vsaj ne urejenega duhovnega vodstva in zato zaidejo v slabe tovaršije, postanejo zagrizeni socijalni demokratje, živé v divjem zakonu ter izgubé sčasoma ves verski čut. O tem bi lahko mnogo povedala marsikatera jokajoča mati na Slovenskem.

Istotako se cepijo naše narodne moči z izpeljevanjem v tuje dežele. Slovenec, ki se stalno naseli na Nemškem ali v Ameriki, je izgubljen za celokupen narod slovenski. Toda, če izseljenec še čuti slovenski, njegovi otroci so navadno že tujci, če ne nasprotniki. Naša narodna posestva, biseri slovenske zemlje, na tak način prehajajo v roke tujcem, pri nas se naseljujejo nemški in laški obrtniki in trgovci. Če tujci pri nas shajajo in večkrat dobro shajajo, zakaj bi pa Slovenci ne mogli? Za-tó si vendar že enkrat izbijmo iz glave to neumno misel, da je le na tujem vse dobro, a doma vse slabo. Kolikor možno pač doma ostanimo, skupaj držimo ter složni bodimo po geslu naših krščanskih pradedov!

Da bi se te razmere zboljšale, bi lahko veliko uplivali učitelji in duhovniki. Za-to naj ljubo sloven. deco vedno in vedno navdušujejo za rojstveni kraj, za srečo v domači vasi, za premilo slovensko domovino in za delo naših prednikov, ker Vodnikove besede še dandanes veljajo:

Sloven'c, tvoja zemlja je zdrava,
Za pridne nje lega najprava.

Politični ogled.

Kaj se bo zgodilo? Vlada in politiki se zopet na Dunaju resno posvetujejo, kako bi mogli narediti red v naši državi. Državni zbor noče delovati, a brez državnega zbora je težko vladati. Ugiba se marsikaj, kako se misli vlada izviti iz zagate, toda določenega, gotovega še vendar nihče ne ve. Le bati se je, da se bo cela stvar zasukala nam Slovanom na škodo. Jugoslovanski poslanci nimajo sedaj v teh odločilnih dnevih nobenega moza na Dunaju, ki bi naj uplival na razvoj posvetovanj v ugodnem smislu ali pa vsaj neposredno motril vsa posvetovanja in pogajanja. To je napaka, ki je neopustljiva.

Avstrijski socialdemokrati nemške narodnosti zborujejo te dni v Gradcu po svojih odposlancih. Židovsko vodstvo mora čuti marsikatero gorko. A židje se izgovarjajo, da jim dajo na Dunaju preveč opraviti

peljati ven v tako deževnem vremenu! Sedaj pa še naj kdo trdi, da v ženskah ni velikanske strasti do teh cunj!

Ona me ni spoznala in jaz sem se skrbno zavijal v svoj plašč, ki je bil umazan in poleg tega še stare mode. Sedaj nosijo plašče z dolgimi vratniki, a jaz sem imel dva kratka drugega na drugem; tudi sukno ni bilo (dekatovano) zlikano. Njen psiček, ki ni mogel skočiti na prag modnega magacina, ostal je na ulici. Kličejo ga — Medžji.

Jedva sem prebil takó kako minuto, kar zaslišim nakrat nežen glasek: »Dober dan, Medžji!« Kosmata kapa! Kdo govori to? Ozrl sem se in videl pod dežnikom iti dve gospe: jedno staro, drugo mlado; onidve sta že prošli mimo; tik poleg mene pa se zglesi zopet: »Grdo od tebe, Medžji!« Kaj vraga! videl sem, da se je Medžji povohavala s psičkom, ki je šel za gospema. »Glej«, sem rekel sam sebi, »tega mi je že dosti! Sem-li pijan?! Ne, kaj takega pripeti se mi brž redkokdaj.«

»Ne, Fidel, ti brez vzroka tako sodiš« videl sem sam natanko, da je izpregovorila Medžji, »bila sem, hav, hav! bila sem hav, hav, hav! hudo bolna!«

O ti pesek ti! Priznati moram, da sem se močno začudil, zaslišavši jo govoriti po človeški. No, potem, ko sem vse to pretuhtal

do dobra, nehal sem se čuditi. Saj se je pripetilo na svetu že mnogo sličnih primerov. Na Angleškem, pravijo, priplavala je riba, ki je spregovorila dve besedi v tako čudnem jeziku, da se učenjaki trudijo že dve leti ž njih razlago, a še dosihdob niso razkrili ničesar. Čital sem tudi v časopisih o dveh kravah, ki sta prišli v štacuno in zahtevali funt čaja. Ali, priznam, mnogo bolj sem se začudil, ko je Medžji rekla: »Jaz sem ti pisala, Fidel; gotovo Polkan ni prinesel mojega pisma.« Da bi ne dobil svoje plače! — v svojem življenju nisem še slišal, da zna pes pisati! To me je osupnilo. Odkrito povem: nekaj časa sem začel sem videti slišati take reči, kakoršnih še nikdo ni niti videl ni slišal.

»Hočem vendar«, rekel sem sam pri sebi, »iti za tem psičkom, da zvem, kaj je in kaj misli.« Odprl sem svoj dežnik in odpravil se za obema gospema. Prišli ste v Grahove, krenili v Meščanske, odtod v Mirzarske ulice ter konečno dospeli h Kokuškemu mostu, in obstali pred velikim hramom. »To hišo poznam«, rekel sem sam pri sebi, »to je Svjerkov hram.« Čudna zidina! Kako različni ljudje živé v njej! Koliko kuharic, koliko tujcev! In naši kolegi uradniki čepé notri, kakor psi drug na drugem. Tam je tudi jeden mojih prijateljev, ki dobro piska

na trobento. Gospe ste šle v peto nadstropje. »Dobro«, sem mislil, »sedaj ne pojdem gor, ali zapomnim si kraj in pri prvi priložnosti, ko idem mimo, porabim priliko.« (Dalje.)

Smešničar.

Skopuh. Veran: »Kako napraviš, da ne daš nikdar beračev ubogajme?«

Žid: »Vidiš tako! Pri sebi imam vedno srebrn goldinar. Če me berač poprosi ubogajme, potegnem oni goldinar ter mu ga pokažem, rekoč: »Ali mi moreš menjati ta goldinar?« Če berač odgovori, da ne, rečem mu: »Škoda! Rad bi ti bil kaj podaril, pa nimam drobiža!« Če pa berač reče, da mi lahko menja, tedaj zagrmmim nanj: »Tako! Goldinarje menjuješ, pa beračis? Sram te bodi! Tako se odkrižam vsakega!«

Samosvoja obsodba. Žid jezdi na oslu po vasi. Ko vidi, da ga gledajo otroci in tudi nekateri odrasli ljudje, reče jim: »Kaj me gledate? Ali še niste nikdar videli osla?«

Nedovoljeno veselje. Žida so imeli obesiti. Ko pride žena zadnjič k njemu v zapor, vpraša ga, ali ne bi smeli biti otroci vpričo, ko ga obesijo. Obsojenec odgovori, da ne. Ljubeznjiva žena pa reče nato: »To se že vidi na tebi! Tak si bil vedno. Če bi ubogi otroci užili res kaj veselja, ne privoščiš jim ga!«